

Vaste commissie voor Justitie en Veiligheid
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Landelijke Staforganisatie

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.kinderbescherming.nl

Datum

21 januari 2025

nota

Gespreksnotitie RvdK voor het rondetafelgesprek
Toekomstscenario Jeugd- en Gezinsbescherming

Uitgangspunten: eenvoudiger, gezinsgericht, rechtsbeschermend en transparant
Kinderen die in thuissituaties opgroeien waar zorgen zijn over geweld, mishandeling of verwaarlozing krijgen in Nederland momenteel onvoldoende passende hulp en de bescherming waar zij recht op hebben. Datzelfde geldt voor hun ouders. Daarom onderschrijft de Raad voor de Kinderbescherming het belang van zowel het toekomstscenario als de hervormingsagenda¹. Op basis van deze bewegingen werken opdrachtgevers en uitvoeringspartners samen aan een passend hulpaanbod voor de meest kwetsbare kinderen en gezinnen én een eenvoudiger, gezinsgericht, rechtsbeschermend en transparant stelsel voor jeugd- en gezinsbescherming. Enerzijds wordt met het toekomstscenario ingezet op het voorkomen dat gezinnen met gedwongen overheidsingrijpen worden geconfronteerd als zij open staan voor samenwerking en hulp. Anderzijds wordt middels onafhankelijke toetsing, advisering en daartoe benodigd aanvullend onderzoek, vastgesteld of (in het uiterste geval) gedwongen overheidsingrijpen noodzakelijk is. Deze scherpere is terecht aangebracht door de betrokken bewindspersonen, omdat de overgang van vrijwillige hulp naar gedwongen overheidsingrijpen herkenbaar en met extra rechtswaarborgen omkleed moet zijn. Rechtszekerheid en rechtsgelijkheid zijn daarbij essentieel.

Kansen door nieuwe werkwijze: brede blik en continuïteit in de hulpverlening
Binnen de werkwijze van het toekomstscenario wordt hulp geboden aan gezinnen waar zorgen zijn m.b.t. geweld of verwaarlozing door daartoe te versterken lokale teams en nog te vormen regionale veiligheidsteams (RVT's). Met die werkwijze wordt meer dan nu een brede blik op de situatie van een gezin gefaciliteerd, waarbij aandacht is voor alle gezinsleden en hun uiteenlopende leefgebieden. Daarnaast wordt meer belang gehecht aan de kwaliteit van de samenwerkingsrelatie tussen de hulpverlening en de gezinsleden én de belangrijke mensen om hen heen. Wijkteams, welke een integraal hulpaanbod bieden, blijven betrokken als het RVT erbij wordt gehaald. Dit zorgt voor meer continuïteit en het opbouwen en vasthouden van vertrouwen en een samenwerkingsrelatie met een gezin. Deze aspecten (gezinsgericht en eenvoud) zijn, ook voor de taakuitvoering van de RvdK, essentieel om overheidsingrijpen te voorkomen en bescherming te bieden indien nodig.

Rechtsbescherming: het belang van een onafhankelijk onderzoek
Specifiek onderstreept de RvdK het belang van rechtsbescherming voor ouders en kinderen: van de eerste hulpverlening tot en met het uitvoeren van beschermingsmaatregelen. Ouders en kinderen moeten zich gezien en gehoord voelen, en weten dat er zorgvuldig met hun rechten wordt omgegaan, waar ze terecht kunnen als ze het niet eens zijn met beslissingen die over hen genomen worden. Dit zijn essentiële randvoorwaarden om een gezin te kunnen helpen.

¹ Dit nadrukkelijk inclusief de in het toekomstscenario aangebrachte aanscherping om de onafhankelijke toets- en adviesfunctie aan de kinderrechter over kinderschermingsmaatregelen onder rijksverantwoordelijkheid, buiten de te vormen RVT's, te houden. Deze functionaliteit wordt zo immers, terecht, niet vermengd met de functionaliteiten als hulpverlening en informatievergaring eerder in het traject van kinderen en gezinnen.

In het huidige stelsel adviseert en verzoekt de RvdK onafhankelijk de kinderrechter bij mogelijk overheidsingrijpen in het leven van kinderen en gezinnen (het gedwongen kader). Van het totaal aan kinderen met jeugdhulp ziet de RvdK ongeveer 3% terug in onderzoeken naar een kinderbeschermings-maatregel.² Daarbij toetst de RvdK aan het recht van kinderen om bij de eigen ouders veilig op te groeien, zich te ontwikkelen én het recht op bescherming als hun veiligheid en ontwikkeling ernstig worden bedreigd. De RvdK doet dit op basis van onderzoek en maakt een juridische en pedagogische afweging. Daarmee geeft de RvdK invulling aan internationale verplichtingen van de overheid en levert de RvdK, als enige landelijke rijksorganisatie in het domein van de jeugdbescherming, een bijdrage aan bovengenoemde randvoorwaarden en aan een rechtsgelijke behandeling van kinderen en gezinnen in Nederland.

De RvdK staat pal achter de vertaling die de bewindspersonen hebben gemaakt van het advies van de onafhankelijk commissie van Dooijsweert in de beleidsreactie van 24 april 2024 en met het koersbesluit van 5 november 2024. Daarin is besloten dat de onafhankelijke functionaliteiten van de RvdK ook in de werkwijze van het toekomstscenario blijven bestaan: een onafhankelijke toets met advies, op basis van onderliggend onderzoek, en een onafhankelijk verzoek (rekest) aan de kinderrechter op de momenten dat afwegingen rondom overheidsingrijpen worden gemaakt. Op deze manier wordt geborgd dat beslissingen rondom overheidsingrijpen op zorgvuldige en uniforme wijze plaatsvinden. Niet minder belangrijk: met deze onafhankelijke positie krijgt het '0 tot 18/23' uit de internationale kinderrechtenverdragen een vaste plaats en stevige verankering binnen de "0 tot 100" werkwijze van het toekomstscenario. De RvdK onderschrijft in lijn hiermee ook het besluit van de bewindspersonen om de jeugdreclassering onder centrale regie te brengen.

De RvdK ziet kansen om bij het inzetten van kinderbeschermingsmaatregelen (nadrukkelijker) aan te sluiten op het werk van voorgaande ketenpartners, die in het RVT ook met de opgelegde maatregel verder zullen gaan. We zetten ons in om met hen en de opdrachtgevers de analyse en feitelijke rapportage door de lokale teams en RVT's op een hoger plan te brengen, zodat de onafhankelijke toetsing en het advies en het hiervoor benodigde aanvullend onderzoek sneller en doeltreffender dan nu kan worden uitgevoerd en waar mogelijk hierop aansluit. Behoud van rechtsbescherming is daarbij ons uitgangspunt.

Zorgen over schaalbaarheid en transitiekosten

In een aantal (onofficiële) proeftuinen zijn mooie ontwikkelingen waarneembaar: nieuwe werkwijzen waarin meer samen met gezinnen wordt opgetrokken en waar betere samenwerking tussen ketenpartners wordt bereikt. Tegelijkertijd wordt de beoogde werkwijze op dit moment nog niet als efficiënt ervaren door de afstemming die het vraagt tussen de betrokken professionals en door de intensieve betrokkenheid van professionals (in het aantal uren en de duur van het traject) bij gezinnen, welke veel tijd kost. Ook ziet de RvdK dat gezinnen in de proeftuinen (nog) niet representatief zijn voor de gezinnen met complexe problematiek die de RvdK landelijk ziet in beschermingsonderzoeken. De RvdK ziet in zijn eigen instroomcijfers ook (nog) niet het effect op het aantal gedwongen maatregelen door de werkwijze in de proeftuinen. Het gaat in de proeftuinen nu om relatief kleine aantallen gezinnen, ten opzichte van het totaal aantal gezinnen dat in aanraking komt met de RvdK. Nadere duiding is hiervoor nodig. Tot slot vergt deze stelselwijziging een zorgvuldige transitie en dekking van transitiekosten. Het is belangrijk dat de daadwerkelijke hulp en ondersteuning van kwetsbare kinderen en gezinnen doorgang blijven vinden.

De belangrijkste randvoorwaarde voor slagen is beschikbare passende hulp

Het toekomstscenario voorziet niet in een oplossing voor het tekort aan passende hulp: in de stelsels voor de jeugdbescherming, inclusief de daarbinnen benodigde hulp voor volwassenen, én het jeugdstrafrecht. Alleen als tegelijkertijd op dat tekort wordt ingezet, zal het toekomstscenario daadwerkelijk leiden tot betere bescherming van kinderen en jongeren en betere hulp aan gezinnen. De RvdK steunt daartoe de ontwikkelingen op dat vlak binnen de hervormingsagenda.

Landelijke Staforganisatie

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.kinderbescherming.nl

Datum

21 januari 2025

² Op basis van cijfers 2023: 447.440 kinderen met jeugdhulp, 12.664 onderzoeken naar een kinderbeschermingsmaatregel en 8.202 verzochte kinderbeschermingsmaatregelen aan de kinderrechter.